

Samverkansmodell för att fler barn ska ha ett aktivt fritidsliv

Återrapportering av budgetuppdrag 2024

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och förutsättningar	3
1.1 Nämndernas grunduppdrag kopplat till barns fritid	3
1.2 Stadsövergripande utvecklingsprocesser och samverkan	5
1.3 Förändringar i omvärlden	7
2. Resultat av kartläggningen	8
2.1 Etablerad strategisk samverkan	8
2.1.1 Förvaltningsövergripande samverkan	9
2.1.2 Stadsövergripande nätverk	10
2.1.3 Samarbete kring undersökningar och större enkäter	11
2.2 Etablerade samarbeten och nätverk mellan nämndernas verksamheter och med civilsamhället	12
2.3 Identifierade mellanrum för stärkt samverkan	12
2.3.1 Ekonomiska hinder	13
2.3.2 Målgrupper	13
2.3.3 Trygghet, lokaler och transport	15
2.3.4 Kommunikation och delad kunskap	16
2.3.5 Gemensam analys av underlag och möjliggörare för tvärbete mellan förvaltningar	17
2.4 Barns och ungas röster	17
2.5 Civilsamhällets röster	19
3. Övergripande slutsatser och arbetet framåt	20

1. Bakgrund och förutsättningar

I Malmö stads budget 2024 fick grundskolenämnden, fritidsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att, i nära samarbete med civilsamhället, ta fram en samverkansmodell för att fler barn ska ha ett aktivt fritidsliv. Nämnderna har kartlagt befintliga samverkansmodeller på både förvaltningsövergripande och lokal nivå. I kartläggningen har flera framgångsrika samarbeten lyfts fram samtidigt som mellanrum identifierats där stärkt samverkan framåt kan bidra till att fler barn och unga får ett aktivt fritidsliv. Kartläggningen och dess slutsatser kommer framåt att utgöra ett underlag för fortsatt fördjupat samarbete mellan nämnderna och med civilsamhället, samt inriktning för framtida gemensamma prioriterade insatser.

Utifrån att grundskolenämnden varit den enda medverkande skolnämnden i detta uppdrag, har uppdraget fokuserat på det arbete som görs för målgruppen barn i grundskolan. I det fortsatta samarbete som föreslås sist i denna återrapportering, kan även gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden inkluderas för att fånga unga Malmöbor i åldern 16-19 år och deras perspektiv på sin fritid.

1.1 Nämndernas grunduppdrag kopplat till barns fritid

Fritidsnämnden

Fritidsnämndens arbete syftar till att främja fysisk aktivitet, delaktighet och en meningsfull fritid för alla Malmöbor. I fritidsnämndens grunduppdrag ingår att ge stöd och service åt föreningslivet genom föreningsbidrag, att utbilda föreningar och stödja deras utveckling. Föreningsliv och idéburen sektor har stor betydelse för ett levande samhälle, det finns ett egenvärde i att människor aktiverar sig, möts, diskuterar och bildar opinion både ur ett folkhälsoperspektiv och kopplat till demokratiska och deltagande värden. Genom stöd till föreningslivet skapas en meningsfull, aktiv och rekreativ fritid på flera olika sätt.

Fritidsnämndens grunduppdrag berör barns och ungas fritid i alla aspekter. Där ingår att ansvara för drift och utveckling av idrotts- bad- och andra fritidsanläggningar, att bedriva fritidsgårdsverksamhet och stödja föreningsdrivna mötesplatser för barn och unga, planera och genomföra

större idrotts- och fritidsarrangemang, samt att möjliggöra simundervisning för stadens barn och unga. Fritidsnämnden arbetar kompensatoriskt med de grupper som står längst från sina demokratiska rättigheter och verkar för att kompensera för de strukturella ojämlikheter som drabbar barn och unga och deras möjligheter till en aktiv fritid.

Kulturnämnden

I rollen som välfärdsnämnd arbetar kulturnämnden för att stärka delaktigheten för de grupper som står längst från sina demokratiska och kulturella rättigheter och därmed även främja jämlik tillgång till meningsfull och utvecklande fritid för barn och unga. Med verksamheter som allaktivitetshus, bibliotek och El Sistema har kulturnämnden en stark förankring i lokalsamhället och bygger nära relationer med barn, unga och vuxna i stadens olika områden. Genom arbetet med mötesplatser och kulturevenemang sker löpande samverkan med fria kulturaktörer och civilsamhälle genom etablerade strukturer och arbetssätt.

Kulturnämnden har även det övergripande ansvaret att fördela kulturstöd till det fria kulturlivet samt stöd till studieförbunden i Malmö. Kulturstödet ska främja ett dynamiskt och mångsidigt kulturliv som berikar och utvecklar hela staden. Aktörer inom det fria kulturlivet ska ha goda förutsättningar att etablera sig och verka i Malmö och att utveckla en verksamhet av hög konstnärlig kvalitet. Kulturstödet ska bidra till ett jämlikt kulturutövande och kulturdeltagande över hela staden. Barns och ungdomars tillgång till kulturupplevelser ska särskilt uppmärksammas.

Grundskolenämnden

En del av grundskolenämndens grunduppdrag är att bidra till att barn ska få utveckla kännedom om samhällets kulturutbud och ha en inblick i närsamhället samt dess kultur- och föreningsliv. Kopplat till detta finns flera olika insatser både på förvaltningsnivå och skolnivå, genom samverkan och i egen regi, genom till exempel Skapande skola, Skol-IF och Grundskolefotboll mot rasism. Vidare samarbetar skolorna med förenings- och kulturlivet utifrån respektive skolas lokala förutsättningar.

Inom grundskolenämndens uppdrag ska fritidshemmet stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Fritidshemmet har en viktig del i att främja allsidiga kontakter och social gemenskap för barn utanför skoltiden. Det är en stor spridning mellan skolorna i hur hög andel elever som är inskrivna på fritidshem

beroende på boendeområde. Malmö har dock en hög andel elever inskrivna i fritidshemmet i nationell jämförelse och många Malmöelever beviljas fritidshemsplats utifrån barnets egna behov, det vill säga även när vårdnadshavarna inte förvärvsarbetar eller studerar.

1.2 Stadsövergripande utvecklingsprocesser och samverkan

Genom detta budgetuppdrag bekräftas den redan väl etablerade samverkan som under de senaste åren formaliserats mellan nämndernas verksamheter samt med det lokala civilsamhället, vilket redovisas i denna återsrapportering. Det finns även en rad stadsövergripande utvecklingsprocesser i form av långsiktiga insatser och nya arbetssätt som parallellt pågår i staden och där uppdragen tangerar detta budgetuppdrag. I arbetet med kartläggningen och den gemensamma analysen kopplat till budgetuppdraget har förvaltningarna förhållit sig till dessa parallella processer, vilka beskrivs nedan.

I arbetet med budgetuppdraget har även insatser av mer kortsiktig karaktär och projekt lokaliserats. Dessa hanteras vidare av respektive nämnd och redovisas inte i denna återsrapportering.

- **Lokal utveckling**

I september 2024 biföll Kommunfullmäktige kommunstyrelsens förslag om det stadsövergripande arbetet med lokal utveckling som ska ske i hela staden, samt kraftsamlande insatser som ska ske i några få av stadens geografiska områden. Arbetet med lokal utveckling kommer utgå från de 14 geografiska statistikområdena med alla Malmöbor som målgrupp och utifrån Agenda 2030. Fritidsnämnden har fått samordningsansvaret för arbetet med samverkan för lokal utveckling.

- **Kraftsamlande insatser**

Det stadsövergripande arbetet med kraftsamlande insatser ska ske i några få geografiska områden och ge ytterligare kraft åt stadens ansträngningar att ge fler barn och unga goda förutsättningar till en meningsfull och utvecklande fritid. Kommunstyrelsen har fått samordningsansvaret för kraftsamlande insatser.

- **Universell prevention**

Det samlade preventionsarbetet i staden ligger inom arbetsmarknads- och socialnämndens ansvar. Universell prevention rörande normbrott hos barn och unga har bedrivits inom ramen för preventionssystemet Communities That Care (CTC). Sedan september 2024 omfattar arbetsmarknads- och socialnämndens ansvar även universell prevention.

- **Uppdrag kopplat till Hållbarhetsrapporten**

Efter återremittering av *Hållbarhetsrapport: En fördjupad analys av unga Malmöbors fritid (STK 2023-972)* i maj 2024 fick stadskontoret i uppdrag att, i samråd med berörda nämnder, ta fram konkreta förslag för att främja en mer jämlik tillgång till en meningsfull och utvecklande fritid för stadens barn och unga, med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet. Stadskontorets förslag kommer att skickas på remiss till nämnderna under våren 2025.

- **Långsiktig finansieringsmodell: lokaler för kultur- och föreningsliv**

Tekniska nämnden gav 2024 i uppdrag till fastighets- och gatukontoret att utreda hur befintliga verktyg kan användas för att bidra till att tillgodose lokalbehovet för kultur- och föreningsaktörer. Syftet med budgetuppdraget var att översiktligt utreda förutsättningarna för en långsiktig finansieringsmodell som bidrar till ett varierat och tillräckligt utbud av lokaler och platser för att främja stadens kultur- och föreningsliv.

- **Särskild satsning på jämlik fritid i budget 2025**

I Malmö stads budget 2025 prioriteras arbetet för att kommunens utbud och insatser för ungas kultur- och fritidsaktiviteter ska finnas i hela staden, även på lov och helger, med ett särskilt fokus på att nå de grupper som idag saknar en meningsfull fritid. Under 2025 tillförs kulturnämnden medel för arbete med att starta Malmös femte allaktivitetshus, för fortsatt etablering av Kulturfyren i Hyllie samt medel till kulturskolan för att göra verksamheten mer tillgänglig och bredda deltagandet i hela Malmö. Fritidsnämndens ram förstärks avseende jämlik fritid och för att stötta stadens allmänna mötesplatser. Vidare avsätts medel för att förstärka arbetet med lovaktiviteter, inklusive förstärkt kommunikation och möjlighet för barn att transportera sig till aktiviteter.

- **Spridning av allaktivitetshus**

I kulturförvaltningen pågår arbetet med att starta upp Malmös femte allaktivitetshus, vilket kommer möjliggöra en mer aktiv fritid för fler barn och unga i det område där verksamheten etableras.

Spridningen av allaktivitetshusen utgår från en tioårig utvecklingsplan som pekar ut de områden i staden som är prioriterade för nya satsningar. Enligt utvecklingsplanen kommer det nya allaktivitetshuset placeras i något av delområdena i Rosengård. Vilken skola som kommer att vara mottagare av verksamheten tas fram i nära dialog med grundskolenämnden. Målsättningen är att den nya verksamheten ska vara i gång under hösten 2025.

1.3 Förändringar i omvärlden

I arbetet med kartläggningen och den gemensamma analysen kopplat till budgetuppdraget har förvaltningarna förhållit sig till nedan beskrivna förändringar i omvärlden.

Demografiska förändringar

Malmö stad går mot stora demografiska förändringar under det kommande decenniet. De minskande barnkullar som sedan flera år varit ett faktum i förskolan når nu grundskolan. Utvecklingen förstärks ytterligare av att antalet Malmöbarn i grundskoleålder kommer att minska med 3 000 under de närmsta tio åren, enligt den senaste befolkningsprognosen. Samtidigt ökar antalet unga i gymnasieålder kraftigt. Denna komplexa utveckling ställer stora krav på nämndernas gemensamma planering för att säkra ett effektivt lokalutnyttjande.

Fritidskortet

I budgetpropositionen för 2023 aviserade regeringen att ett statligt stöd som riktas till barn och unga, benämnt fritidskort, ska införas. Det är en permanent satsning vars syfte är att främja barns och ungas förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter genom en individuell ekonomisk subvention. Enligt förslaget ska fritidskortet omfatta barn och unga 8–16 år och ska kunna användas för betalning av vissa avgifter för vissa ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare. Förslaget är att fritidskortet ska lämnas årligen med olika belopp, dels ett allmänt fritidskort om 500 kronor per barn, dels ett särskilt fritidskort om 2 000 kronor per barn. Det särskilda fritidskortet föreslås lämnas till barn och unga i

socioekonomiskt utsatta hushåll. Förslaget om fritidskort är ute på remiss och kulturnämnden och fritidsnämnden yttrade sig över förslaget i september 2024. Malmö stad behöver framåt gemensamt bevaka de konsekvenser ett eventuellt införande av fritidskortet får för barn och unga i Malmö.

2. Resultat av kartläggningen

Under hösten 2024 genomförde de tre respektive förvaltningarna (grundskoleförvaltningen, fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen) kartläggningar för att identifiera befintlig samverkan kopplat till barns fritidsliv. Förvaltningarna har kartlagt både den strategiska samverkan som finns på övergripande nivå mellan nämnderna och med civilsamhället samt de lokala samarbeten som finns mellan nämndernas verksamheter. Kartläggningen har genomförts genom intervjuer med nyckelpersoner på både chefs- och medarbetarnivå inom de tre förvaltningarna, samt genom en enkät som samtliga grundskolor och anpassade grundskolor gavs möjlighet att svara på. Förvaltningarna har även tagit in civilsamhällets och barnens röster och perspektiv genom intervjuer med föreningar och gruppintervjuer med elever i grundskolan.

Resultatet av kartläggningen bekräftar den väl etablerade och formaliserade samverkan som finns inom flera områden på både förvaltningsövergripande nivå och på lokal nivå i skolor och verksamheter. I analysen av resultatet har områden identifierats där förvaltningarna genom att ytterligare stärka sin samverkan kan öka framgången i arbetet med barns och ungas aktiva fritid. I flera fall är områdena redan väl kända av nämnderna och insatser pågår i staden för att överbrygga dessa mellanrum.

Nedan redovisas resultatet, först genom en kort sammanfattning av befintlig samverkan mellan nämnderna. Därefter ges en bild av de mellanrum där nämnderna framåt genom stärkt samverkan ytterligare kan nå framgång i arbetet. Avslutningsvis ges en sammanfattning av intervjuer med elever och med civilsamhället.

2.1 Etablerad strategisk samverkan

Genom detta budgetuppdrag bekräftas redan väl etablerad och formaliserad samverkan mellan nämndernas verksamheter, samverkan i

form av stadsövergripande nätverk samt samarbeten kring undersökningar och större enkäter.

2.1.1 Förvaltningsövergripande samverkan

Idag finns framgångsrik strategisk samverkan mellan förvaltningarna på övergripande nivå inom flera olika processer. Nedan följer exempel på förvaltningsövergripande strategisk samverkan.

- Fritidsnämnden och grundskolenämnden samarbetar kring att nå målet att alla barn i Malmö ska bli simkunniga. Genom satsningar som skolsim med simskola på skoltid och obligatorisk simskola har fler barn i Malmö getts möjlighet att lära sig simma. Framåt planerar förvaltningarna tillsammans att se över samverkan kring lovsimskolorna med fokus på de skolor och elever med låg simkunnighet, samt utbildning för medföljande lärare och vidareutbildning för idrottslärare.
- Genom kulturell allemansrätt på skoltid samarbetar kulturnämnden med skolnämnderna för ökad jämlik möjlighet för barn och unga att ta del av stadens kulturutbud. Genom kulturell allemansrätt på fritid utvecklas samarbete både mellan nämnderna och med civilsamhället för ett varierat utbud för alla åldrar i hela staden under kvällar, helger och lov.
- I arbetet med lovsamordning genom till exempel Kul i Malmö (lovaktiviteter och drop in) samarbetar fritidsnämnden och kulturnämnden med tekniska nämnden för att utveckla samordning av utbud under skolloven i syfte att öka möjligheten till jämlikt deltagande och delaktighet.
- Genom kulturförvaltningens och fritidsförvaltningens tvärgående utvecklingsarbete kring barnrätt har en större helhetssyn skapats mellan förvaltningarna kring behovet av att systematiskt göra barn och unga delaktiga i förvaltningarnas gemensamma arbete. Gemensamma utbildningsinsatser och studiebesök har genomförts som bland annat lett till ett förslag om framtagande av ett gemensamt ungdomsråd eller annat dialogforum. Detta skulle ytterligare formalisera samverkan och samarbete mellan förvaltningarna för barns och ungas bästa.

- Vidare finns samverkan mellan fritid, kultur och grundskola kring samutnyttjande av lokaler i syfte att effektivisera användningen av nämndernas lokaler för verksamheter som fritidsgårdar, allaktivitetshus och kulturskola.
- För gemensam styrning och synliggörande av insatser samarbetar nämnderna även genom målstyrningsprocessen och de gemensamma kommunfullmäktigemålen. Genom samskrivning i planering och gemensam analys i uppföljning av nämndernas budgetar kan förflyttningar tydligare lokaliseras.

Sammantaget lyfts i kartläggningen att inkludering av alla nämndernas perspektiv i planering och uppföljning är en framgångsfaktor. Det konstateras att en positiv förflyttning gällande formaliserad samverkan och arbetssätt på förvaltningsövergripande nivå skett under de senaste åren.

2.1.2 Stadsövergripande nätverk

Samtliga tre nämnder samarbetar inom ramen för stadsövergripande nätverk. *SBUM* (Samverkan för barn och unga Malmö) är en samverkansgrupp som arbetar med att öka tryggheten och minska brottsligheten bland barn och unga genom samordning mellan olika myndigheter och verksamheter i staden. Inom *SBUM* sker samverkan genom en modell kallad *Trygga barnet* på ett antal skolor och förskolor. *SSPF* (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan) är ett exempel på samverkan mellan grundskolenämndens skolor, förebyggarsektionen på socialtjänsten och fritidsgårdarna. *Örat mot marken* är ett samarbete mellan polis, räddningstjänst samt flera av stadens förvaltningar. I dessa forum träffas de olika instanserna för att dela aktuell lägesbild i Malmö stad samt fånga upp tecken på social oro för att kunna arbeta förebyggande samt ha beredskap att agera snabbt vid behov.

För att bättre tillgängliggöra och öka delaktigheten i kultur- och fritidsaktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättningar samverkar fritidsnämnden och kulturnämnden även med funktionsstödsnämnden. Syftet är att utveckla ett mer systematiskt arbete för att ytterligare öka tillgängligheten, nå nya målgrupper, förbättra den geografiska planeringen samt att utveckla metoder för delaktighet och inflytande.

2.1.3 Samarbete kring undersökningar och större enkäter

För att fånga barns egna perspektiv på sin fritid har förvaltningarna flera metoder och kanaler.

- **Ung livsstil**

Ett exempel är undersökningen Ung livsstil, som sedan 2015 genomförts kontinuerligt bland barn och unga i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet i Malmö. Syftet är att samla in information om barn och ungas livsstil, intressen, kultur- och fritidsvanor och upplevelser av hälsa och välmående. En central del av arbetet med Ung livsstil är att identifiera skillnader och likheter i levnadsvanor mellan olika grupper av unga i Malmö och hur faktorer som socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och bostadsområde påverkar ungas förutsättningar och tillgång till en jämlik fritid. Under 2025 kommer en ny Ung livsstil-undersökning genomföras. För att få bättre kunskap om kultur- och fritidsvanor bland barn och unga med funktionsnedsättningar genomförs under 2024 även en riktad Ung livsstil-undersökning i anpassad grundskola och gymnasium.

- **Skolenkäten**

I grundskoleförvaltningen genomförs regelbundet enkäter där eleverna får uttrycka sina åsikter om sin skola och fritidshem. Enkäten genomförs i grundskolan i årskurs 3, 5, 7 och 9. Vartannat år genomför grundskoleförvaltningen en egen enkät och vartannat år genomförs en skolenkät av Skolinspektionen. I den anpassade grundskolan genomförs grundskoleförvaltningens enkät i alla årskurser. I enkäterna får eleverna bland annat svara på frågor om hur de uppfattar sitt skolarbete och om de får påverka aktiviteter i fritidshemmet. Resultaten används som underlag i skolornas och huvudmannens löpande utvecklingsarbete.

- **"CTC"-enkäten**

Enkäten genomförs vartannat år i Malmös grundskolor årskurs 6 till 9 och i gymnasieskolans årskurs 1 och 2. I enkäten svarar barn och unga själva på hur de upplever sin uppväxtmiljö som är uppdelad i fyra så kallade livsmiljöer: närområde, familj, individ/kamrater och skola. Enkäten mäter risk- och skyddsfaktorer som har ett samband till ett antal olika problembeteenden som kan stå i vägen för goda uppväxtvillkor. Barnen svarar på enkäten utifrån var de bor men även vilken skola de går på. Resultaten presenteras på områdesnivå samt på respektive skola, och kan

analyseras och användas för att göra behovsanalyser i de 14 geografiska statistikområdena (GeSo). Enkäten genomfördes senast hösten 2023 då drygt 18 000 elever på 100 av stadens skolor svarade, vilket gav en svarsfrekvens på 82 procent. Enkäten kommer att genomföras nästa gång hösten 2025.

2.2 Etablerade samarbeten och nätverk mellan nämndernas verksamheter och med civilsamhället

Utöver förvaltningsövergripande samverkan på strategisk nivå bekräftar kartläggningen den omfattande mängd samarbeten och nätverk som finns mellan nämndernas verksamheter och tillsammans med civilsamhället, utifrån olika frågor i syfte att skapa meningsfull fritid för barn och unga. I vissa fall överlappar dessa samarbeten varandra, i andra fall står de för sig själva. Framgångsrika väletablerade exempel är områdesbaserad samverkan där områdesbibliotek, allaktivitetshus, fritidsgård, skola och eller skolbibliotek tillsammans med föreningar och civilsamhället samverkar utifrån lokala behov och förutsättningar. Det kan även handla om samarbeten utifrån en specifik målgrupp där skolor eller verksamheter och civilsamhälle tillsammans delar kunskap och sänker trösklar för ökat deltagande och meningsfull fritid. Här är även den samverkan som sker med skolidrottsföreningarna ett bra verktyg för att aktivera barn och unga i direkt anslutning till skolan.

I kartläggningen tydliggörs att den här typen av samarbeten behöver vara organiska, baserade på de lokala förutsättningarna och formade utifrån varje enskilt behov.

2.3 Identifierade mellanrum för stärkt samverkan

I arbetet med budgetuppdraget har mellanrum identifierats där det finns potential att stärka samverkan mellan fritidsförvaltningen, grundskoleförvaltningen och kulturförvaltningen samt områden där fler förvaltningar i staden behöver arbeta gemensamt för att optimera samverkan inom området barn och ungas fritid. Flera av dessa mellanrum framkommer även i *Hållbarhetsrapport - En fördjupad analys av unga Malmöbors fritid (STK-2023-972)*, där stadskontoret i det efterföljande uppdraget tillsammans med fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen, grundskoleförvaltningen, funktionsstödsförvaltningen,

stadsbyggnadskontoret samt fastighets- och gatukontoret sammanställt nämndernas pågående och planerade arbete för att främja en jämlik fritid för barn och unga. Nedan följer de identifierade mellanrummen och resonemang kring dessa.

2.3.1 Ekonomiska hinder

Hushållens ekonomi är ett konstaterat hinder för deltagande i fritidsaktiviteter. Med inflation och ökade kostnader har många Malmöbors situation blivit än mer utsatt, vilket får direkta konsekvenser för barn och unga. Höga kostnader och aktiviteter förlagda under föräldrars arbetstid bidrar till att barn vars föräldrar har bättre ekonomi och flexibla arbetstider har större möjligheter att delta. För många barn som växer upp i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar kan det vara svårt att få någon äldre att göra sällskap med barnen. Det kan handla om föräldrar som har arbeten där det är svårare att sluta tidigare för att ta sitt barn till en aktivitet, oavsett var i staden den är placerad. Det kan handla om dyra medlems- och/eller träningsavgifter, kostnader för aktiviteter i form av inträde eller inköp av utrustning som krävs för att delta i aktiviteter.

Förvaltningarna är väl medvetna om denna utmaning och flera insatser pågår inom respektive nämnds ansvarsområde för att ur socioekonomiska aspekter sänka ekonomiska trösklar och tillgängliggöra aktiviteter för fler barn. Arbetet får ytterligare kraft genom stadens gemensamma arbete med kraftsamlande insatser.

2.3.2 Målgrupper

Yngre barn

I kartläggningen framkommer att yngre barn, som inte har en plats på fritidshem, i vissa områden upplevs sakna aktiviteter efter skolan. Det är en stor spridning mellan skolorna gällande andel elever som är inskrivna på fritidshem beroende på boendeområde. Det skiljer cirka 50 procentenheter mellan den skola som har högst och den som har lägst andel inskrivna elever i fritidshem i förskoleklass till årskurs 5. Tidigare undersökningar har visat att det finns skillnader i barns deltagande i fritidsaktiviteter utifrån var i staden man bor. Barn som bor i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar deltar i fritidsaktiviteter i lägre utsträckning jämfört med barn i områden med bättre socioekonomiska förutsättningar.

Förvaltningarna har även identifierat ett behov av att arbeta vidare med att barnens vårdnadshavare ska uppleva en trygg miljö i aktiviteter och förtroende för ledare och föreningar.

För de yngre barnen framkommer även ett parallellt behov av att identifiera när det egentligen är ett omsorgsbehov som är aktuellt och inte ett behov av en specifik fritidsaktivitet. Kartläggningen visar att yngre barn till exempel vistas på bibliotek utan vårdnadshavare eller annan vuxen som tar hand om och ser till deras behov. Det framkommer också att barn i årskurs 1-3 passas av äldre syskon, oftast flickor som går i årskurs 4-6. Det finns ett omsorgsbehov att adressera hos båda åldersgrupperna innan behovet av fritidsaktiviteter undersöks vidare.

Förvaltningarna har sedan tidigare identifierat en utmaning i arbetet med att nå målgruppen yngre barn och det finns insatser som syftar till att utveckla arbetet med aktiviteter anpassade för målgruppen. Allaktivitetshusen fyller här en viktig kompensatorisk roll i de områden där de verkar, samt de fritidsgårdar som riktar in sig på de yngre barnen.

Barn med funktionsnedsättningar

I kartläggningen framkommer att skolor och vårdnadshavare upplever att det kan saknas aktiviteter som är anpassade för barn med funktionsnedsättningar. Nationella studier visar att unga med funktionsnedsättningar oftare möter hinder för att delta i fritidsaktiviteter jämfört med andra unga.

Samarbete pågår mellan funktionsstödsförvaltningen, fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen för att göra stadens kultur- och fritidsutbud än mer tillgängligt för barn och unga med funktionsnedsättning. Insatserna ska stärka möjligheten att utifrån sina förutsättningar delta i kulturliv, rekreation, idrott och andra hälsofrämjande fritidsaktiviteter. Förvaltningarnas arbete med att både utveckla utbudet samt höja kunskapen om målgruppen har under de senaste åren stärkts. Under 2025 analyseras resultatet av den riktade Ung livsstil-undersökning som genomförts i anpassad grundskola och gymnasium.

Flickors deltagande i fritidsaktiviteter

Kartläggningen bekräftar andra undersökningars resultat där det framkommer att flickor deltar i aktiviteter på sin fritid i lägre utsträckning än pojkar. Detta mönster syns i den senaste Ung livsstils-undersökningen i

Malmö, samt i fritidsförvaltningens närvarostatistik, och är en välkänd utmaning även nationellt. Pojkar deltar inte bara i högre utsträckning i någon aktivitet jämfört med flickor utan även typen av aktivitet skiljer sig också åt mellan könen. Pojkar deltar i högre utsträckning i idrottsföreningar, besöker fritidsgårdar och simhallar medan flickor i högre utsträckning deltar i kulturaktiviteter. Flickor uppges ha andra förutsättningar för deltagande än pojkar och separatistiska rum lyfts som en möjliggörare för flickors deltagande. Det finns en stor medvetenhet i staden om skillnader i deltagande mellan flickor och pojkar och förvaltningarna arbetar aktivt med att än mer möta flickors behov och förutsättningar.

Vikten av kompetens kring att möta barn med olika förutsättningar samt även språklig kompetens som en möjliggörare för deltagande framhålls också i kartläggningen. Nämnderna arbetar gemensamt för att sänka trösklarna för ovan nämnda målgruppers deltagande för en aktiv fritid på lika villkor.

2.3.3 Trygghet, lokaler och transport

I kartläggningen framkommer att det finns tillgängliga lokaler i kulturförvaltningens regi som skulle kunna användas i syfte att ge fler barn en aktiv fritid. Biblioteken uppger att de har lokaler som kan användas och att många barn som besöker biblioteken på sin fritid har behov av att aktiveras under mer organiserade former. Även Malmö museum har lokaler och uppger att de önskar stärka samarbetet med skolan kring till exempel läxhjälp och även stärka samverkan med civilsamhället kring aktiviteter i museets lokaler. Det indikerar att det inte råder lokalbrist i vissa delar av staden men att det finns utvecklingspotential gällande hur och när lokalerna används.

Samverkan kring lokaler och anläggningsutveckling sker i olika grad och på olika nivåer i förvaltningarna. Denna samverkan kan utvecklas för att tillgodose fler perspektiv och behov som främjar barns och ungas aktiva fritid.

Kulturförvaltningen har de senaste tre åren använt olika tillfälliga medel för att satsa på det fria kulturlivet och att matcha dem med förvaltningens verksamheter. Detta har lett till kulturaktiviteter på fler platser i staden samt att förvaltningens lokaler använts till fler aktiviteter med aktörer från stadens fria kulturliv. Förvaltningarna arbetar långsiktigt för att stärka samverkan och hitta former kring användandet av lokaler.

Kartläggningen bekräftar även vikten av aktiviteter i närområdet och i nära anslutning till skolan. Aktiviteter på eller i nära anslutning till skolan sänker trösklarna för deltagande och skapar trygghet för både föräldrar och barn genom att de redan känner till miljön. Ett hinder för barn, särskilt i den yngre målgruppen, kan vara att platser och lokaler för aktiviteter ligger för långt bort från barnens närområde. I en del områden råder brist på föreningsliv och aktiviteter och i andra områden besöks aktiviteter främst av tillresta barn och inte barnen i närområdet. En del barn får inte lov att ta sig till aktiviteter själva och är därmed beroende av föräldrar som skjutsar eller syskon, ofta flickor, som åker med dem. Det kan också handla om en osäkerhet från föräldrarnas håll att låta sina barn delta i aktiviteter i områden de själva inte känner till eller områden som upplevs otrygga på kvällar.

Genom det stadsövergripande arbetet med lokal utveckling förstärks framåt ett samlat grepp kring utbudet i barnens närområden. I detta ligger även att optimera arbetet för att öka tryggheten till och från aktiviteter, fritidsgårdar, bibliotek etcetera. En framgångsfaktor är att se frågan ur ett holistiskt perspektiv och även tänka in faktorer såsom belysning och busshållplatser och arbeta med ledare och personal för att öka tryggheten i anslutning till fritidsaktiviteter och faciliteter. En annan framgångsfaktor är erfarenhetsutbyte gällande säkerhetsarbete för att säkerställa tryggheten såväl för deltagare och besökare som för personal, ledare och arrangörer.

2.3.4 Kommunikation och delad kunskap

Kartläggningen belyser att det finns en god kommunikation kring vilket utbud som erbjuds barn och unga. Samtidigt framkommer ett behov av att stärka den interna kommunikationen kring respektive förvaltnings utbud mellan förvaltningarna. Inom förvaltningarna finns mycket kunskap och information kring aktiviteter för barn och unga på fritiden samtidigt som förvaltningarnas verksamheter efterfrågar information om andra förvaltningars utbud, och möjliga kanaler för att dela den informationen. Till exempel uttrycker vissa skolor att de inte vet vilka fritidsaktiviteter eller föreningar som finns, samtidigt som vissa föreningar, men även förvaltningarnas egna verksamheter, önskar mer dialog och kontakt med skolorna för att nå ut med den information som efterfrågas. I kartläggningen framkommer behovet att synliggöra det befintliga utbudet av fritidsaktiviteter, särskilt det kostnadsfria utbudet, genom information i de sammanhang där barnen redan befinner sig, till exempel i skolan eller på

fritidshemmet. Samarbetet med skolorna kan utvecklas för att möjliggöra förstärkt kommunikation och informationsdelning.

Förvaltningarna behöver även stärka arbetet med information till barn och vårdnadshavare, bland annat för att skapa trygghet för föräldrar och vårdnadshavare i barnens deltagande i aktiviteter.

Nämndernas samlade utbud av fritidsaktiviteter för barn och unga är omfattande och det finns redan en bred samverkan förvaltningarna emellan. Genom plattformen Kul i Malmö samlar staden kostnadsfria aktiviteter arrangerade av fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen och föreningslivet. Den breda samverkan kan och bör stärkas, samtidigt som det som redan sker lyfts upp och synliggörs på alla nivåer genom samordnad information och kommunikation.

2.3.5 Gemensam analys av underlag och möjliggörare för tvärbete mellan förvaltningar

Fritidsförvaltningen, grundskoleförvaltningen och kulturförvaltningen har gedigen kunskap och tillgång till olika omfattande underlag baserade på forskning och beprövad erfarenhet, såsom; Malmö stads hållbarhetsrapport, Ung livsstil-undersökningar, skolenkäter med mera. Dock sker analysen av resultat och underlag ofta i respektive förvaltning. Ett förstärkt systematiskt och samordnat arbete med gemensamma analyser av kunskapsunderlag utgör en framgångsfaktor för att stärka tvärbetet, rikta resurser rätt och för att nå tydligare effekt av insatser kring barns och ungas fritid.

2.4 Barns och ungas röster

Genom etablerade strukturer och systematiska arbetssätt arbetar fritidsförvaltningen, grundskoleförvaltningen och kulturförvaltningen med barns och ungas delaktighet och inflytande. För att i detta budgetuppdrag fånga barns och ungas röster och tankar kring sina kultur- och fritidsaktiviteter har en gruppintervju genomförts.

Centrala elevrådet

Kartläggningen har fångat in barnens perspektiv på sin fritid genom gruppintervjuer med elever i grundskoleförvaltningens centrala elevråd. 14 elever i årskurs 8 och 9 från nio grundskolor i olika delar av Malmö deltog. Eleverna gavs möjlighet att svara på olika frågor om sina fritidsaktiviteter och upplevelser av kultur- och fritidsupplevelser på skoltid. Eleverna fick

också möjlighet att anonymt skriva ner var på frågan "Vad skulle göra det lättare för er och era kompisar att vara med i någon aktivitet efter skolan?".

I gruppintervjuerna framkommer att de flesta av de tillfrågade eleverna deltar i eller har deltagit i någon fritidsaktivitet på sin fritid och flera är medlemmar i en förening. Några elever uppger att de besöker fritidsgårdar eller bibliotek efter skoltid. Eleverna har även deltagit i aktiviteter genom fritidshemmet under tidigare skolår, främst på låg- och mellanstadiet. Flera elever uppger att de tränar på gym på sin fritid och att de skulle vilja ha tillgång till gym efter skoltid. Den senaste Ung livsstils-undersökningen visar att viljan till att träna på gym står högt på önskelistan för både tjejer och killar på högstadiet i de flesta socioekonomiska grupper.

Eleverna identifierar olika hinder som gör att de själva eller deras klasskompisar inte har en så aktiv fritid som de skulle önska. Flera elever uppger att de har lång väg att ta sig till sina aktiviteter och att det både är dyrt och tar mycket tid i anspråk. Några elever är beroende av att deras föräldrar skjutsar dem till och från aktiviteten, antingen på grund av avståndet eller för att de ska känna sig trygga. Eleverna som bor längre från centrum önskar fler aktiviteter i sitt närområde eller att aktiviteter hålls på skolan de går på. Eleverna önskar att skolorna skulle informera mer om vilka fritidsaktiviteter som finns i närområdet. Ett annat hinder som lyfts av eleverna är att det inte finns tillräckligt med platser i en del kulturverksamheter och inom vissa idrotter och att det kan vara långa kötider för att få en plats.

Majoriteten av eleverna beskriver att skolarbetet är ett hinder för en mer aktiv fritid då det tar upp en stor del av deras tid efter skolan. Flera elever upplever att de inte har tillräckligt med tid för att delta i aktiviteter och några berättar att de slutat med vissa aktiviteter när de börjat i högstadiet. Eleverna uppger att de tror att fler i deras målgrupp skulle ha en mer aktiv fritid om de hade färre läxor och prov.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att majoriteten av eleverna i det centrala elevrådet har en aktiv fritid, både under strukturerade former i till exempel föreningslivet och i mindre strukturerade former genom besök på bibliotek eller träning på gym. De hinder som nämns av eleverna stämmer överens med de hinder som identifierats i förvaltningarnas kartläggningar, det vill säga få eller inga aktiviteter i närområdet, hushållens ekonomi, otrygghet och bristande information. Ett hinder som inte framkommit i större

utsträckning i andra delar av kartläggningen är skolarbetet som majoriteten av eleverna lyfter som ett hinder för en mer aktiv fritid.

2.5 Civilsamhällets röster

Fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen har genom sina grunduppdrag löpande dialog med civilsamhället. För att fånga föreningslivets perspektiv på vad som behöver förstärkas i samverkan för att fler barn ska få en aktiv fritid har intervjuer genomförts med tre föreningar.

Föreningar

För att få en bild av olika föreningsperspektiv på hur fler barn kan få ett aktivt fritidsliv samt föra en dialog kring uppdraget med civilsamhället genomfördes intervjuer med tre föreningar: Hela Malmö, Bulltofta IF och Hemmaplans Sociala IF Lorensborg. Föreningarna finns i olika delar av staden och har aktiviteter med och för barn och unga i olika åldrar. Föreningarna svarade bland annat på frågor kring hur de tror att fler barn kan få en aktiv fritid eller större möjlighet att utföra de fritidsaktiviteter de önskar, varför vissa unga inte får tillgång till den fritid de önskar eller om den bilden stämmer, samt vad föreningarna tycker saknas för att fler barn ska få tillgång till en aktiv fritid.

I intervjuerna resonerar samtliga föreningar kring ekonomi som den främsta avgörande faktorn till att inte alla barn har tillgång till en aktiv fritid. Det handlar inte endast om att en viss aktivitet kostar en särskild summa under en termin utan att det är kringkostnader och långsiktiga kostnader som avgör om ett barn har möjlighet att aktivera sig. Kostnader i form av medlemsavgift, träningsavgift, kursavgift, kläder, utrustning, kostnad för att ta sig till och från samt extra tillkommande kostnader för till exempel läger, extra dagar eller andra utflykter. Det är helhetsbilden kring ekonomin som avgör om ett barn har möjlighet att delta i en aktivitet, även om aktiviteten i sig kanske inte ser ut att kosta så mycket på papperet. En förening reflekterar kring att även helhetsbilden för kostnader avgör om en vårdnadshavare har möjlighet att engagera sitt barn långsiktigt, om det potentiellt inte kommer att vara möjligt längre fram avstår man hellre från början.

Föreningarna ser också att föräldraengagemanget är en nästan lika avgörande faktor, vilken går hand i hand med ekonomin. Om ekonomin skapar möjligheter för vårdnadshavaren att engagera sig är sannolikheten större att hen kommer att göra det. En förening nämner dock att de

upplever att föräldrar, vårdnadshavare eller andra omsorgsgivare generellt är med barnen i de yngre åldrarna på deras mötesplats men att kontakten med dem försvinner helt när barnen blir äldre. Redan från nioårsåldern blir det svårare att få föräldrar och vårdnadshavare engagerade. När föräldraengagemanget försvinner ju äldre barnet blir, blir det också svårare att motivera barnet att stanna i en aktivitet.

Ett annat hinder samtliga föreningar lyfter på olika sätt är dialogen med skolorna i Malmö. En framgångsfaktor i att nå barnen i ett område är om föreningsliv och skola lyckats med att skapa god kontakt. I de områden samarbetet med skolan fungerar bra gör det stor skillnad för föreningarna att nå barnen, att bygga relationer och göra föreningslivet till en naturlig del i barnens vardag. Föreningarna reflekterar också kring att det skulle ställas högre krav på föreningarnas långsiktighet då de har förståelse för att skolor behöver känna tillit till att de aktörer som kommer in och arbetar med barnen i skolan inte plötsligt försvinner. Trygga och närvarande vuxna som barnen kan knyta an till lyfts som en viktig framgångsfaktor. Föreningarna lyfter också att de kan stötta skolorna på olika sätt och skapa en samverkan som möjligen skulle kunna avlasta skolan.

Föreningarna lyfter även långsiktighet som en viktig aspekt i att kunna skapa förutsättningar för att stötta barn till en aktiv fritid. Det handlar om att utveckla system som bygger för långsiktiga relationer mellan staden och föreningslivet, som i sin tur ger föreningslivet möjlighet att bygga för långsiktighet i lokalområdena genom relationer, närvaro och tillit.

3. Övergripande slutsatser och arbetet framåt

Genom de kartläggningar, intervjuer och analyser som gjorts i samband med detta budgetuppdrag har bilden bekräftats av den välfungerande och etablerade samverkan som under de senaste åren stärkts och formaliserats mellan nämndernas verksamheter samt med det lokala civilsamhället.

Budgetuppdraget har också visat på hur samarbete på olika nivåer skapar framgångsfaktorer för att barn och unga ska ha tillgång till ett aktivt fritidsliv. Genom samverkan på övergripande och strategisk nivå tydliggörs styrning och planering av gemensamma satsningar där nämnderna utifrån sina respektive ansvarsområden och rådigheter bättre kan hantera och möta komplexa samhällsutmaningar. Genom samverkan mellan nämndernas

verksamheter och med det lokala civilsamhället fångas lokala behov och förutsättningar samtidigt som relationer och trygga sammanhang skapas för barn och unga och deras familjer. I många fall handlar samarbeten och samverkan om långsiktiga insatser och processer där effekter av arbetet först kan förväntas bli synliga på längre sikt.

Genom arbetet med budgetuppdraget har även mellanrum identifierats, där samverkan kan stärkas för bättre framgång. Detta bekräftar den bild som framkommit i andra undersökningar i Malmö, såsom Ung livsstil och i Malmö stads hållbarhetsrapport. Utmaningar kopplat till mellanrummen i kartläggningen är därmed kända sedan tidigare och förvaltningarna har under de senaste åren genomfört och fokuserat utvecklingsinsatser i syfte att stärka arbetet i dessa mellanrum.

Det fortsatta arbetet med flera av de identifierade mellanrummen kan med fördel tas om hand i de stadsövergripande utvecklingsprocesser som pågår i Malmö stad, bland annat genom arbetet med uppdraget lokal utveckling. Den typen av samverkan och relationsbyggande som kommer att utvecklas inom ramen för lokal utveckling är ett långsiktigt arbete och mellanrummen kommer att hanteras olika beroende på område, områdets behov och de lokala aktörer som finns där.

Kartläggningen och dess slutsatser som uppdraget genererat kommer att utgöra underlag för fortsatt fördjupat samarbete nämnderna emellan och med civilsamhället, samt inriktning för framtida gemensamma prioriterade insatser.

Här följer några andra exempel på utveckling av samverkan utifrån resultatet av arbetet med budgetuppdraget:

- För att i större utsträckning dela kunskap, stärka tvärbudet, rikta resurser rätt och för att nå tydligare effekt av insatser tas en process för gemensamma analyser av tillgängliga kunskapsunderlag fram. Arbetet kan ta sitt avstamp i kommande resultat av Ung livsstilsundersökningen som genomförs under 2025.
- Förvaltningarna ser behov av att stärka befintlig samverkan på handläggarnivå kring bidrag och undersöka stadens gemensamma bidragsgivning till kultur- och fritidsföreningar som arbetar med barns och ungas fritid. Enligt regler och riktlinjer för Malmö stads stöd till idéburen sektor framgår att handläggningen av en ansökan ska beredas av den nämnd som har den största kunskapen om

innehållet i den verksamhet som föreningen söker medel för. När flera nämnders ansvarsområde berörs ska förvaltningsövergripande samverkan ske. Det bidragsnätverk som redan finns behöver förstärkas och ges mer utrymme för att kunna skapa en sådan förvaltningsövergripande samverkan i syfte att få en överblick över stadens gemensamma stöd till föreningar och dess påverkan på barns och ungas fritid.

- Stadens gemensamma ambitioner för att öka jämlikheten i barns och ungas deltagande i kultur- och fritidsverksamheter hanteras av nämnderna genom kommunfullmäktigemålet Malmö stad arbetar för att ge barn och unga goda uppväxtvillkor. För att ytterligare synliggöra gemensamma insatser kommer nämnderna framåt tydligare skriva fram planering och uppföljning av strategiska insatser utifrån målet.
- För att skapa en helhetssyn i ovan nämnda insatser och processer bildas ett strategiskt samverkansforum mellan förvaltningarna. Syftet är att optimera och möjliggöra bättre förutsättningar i befintlig samverkan samt öka tydligheten i redan pågående processer. För en heltäckande representation, utifrån ansvar för arbetet med att skapa aktiv fritid för barn och unga, föreslås att även funktionsstödsförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen adderas till detta samverkansforum. Forumet kommer grundas i ett verksamhetsperspektiv och fungera utifrån ett årshjul kopplat till stadens budgetprocess. Beroende på fråga och period i årshjulet adjungeras olika funktioner, som till exempel målstyrning eller kommunikation, till forumet. Respektive förvaltning ansvarar för att skapa representation från civilsamhället utifrån specifikt grunduppdrag. Fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen är sammankallande och ansvarar för ordförandeskapet. Samverkansforumet kan framåt ta fördel av att integreras som en del av den samordning och samverkan som sker i Lokal utveckling med hänsyn till att ta vara på befintliga forum. Samverkansforumet kommer att följa utvecklingen av de stadsövergripande parallella processer som angränsar till barns och ungas aktiva fritid. Detta samverkansforum formeras under 2025.